

MUKAVA KASVAA YHDESSÄ

Vinkkivihko sosiaalipedagogisesta
työotteesta varhaiskasvattajille

Mari Pentti 2022

SISÄLLYS

TAASKO JOTAIN UUTTA, EIKÖ TÄSSÄ OO JO TARPEEKSI?	3	ME OLLAAN ME! Yhteisöllisyys	16
MIKÄ IHMEEN SOSIAALIPEDAGOGIIKKA?	4	VINKKEJÄ, MITEN EDISTÄN YHTEISÖLLISYYTTÄ LAPSIRYHMÄSSÄ	17
SOSIAALIPEDAGOGIIKAN KAKSI TEHTÄVÄÄ	5	ÄITI, ET IKINÄ ARVAA, MITÄ ME TÄNÄÄN TEHTIIN! Toiminnallisuus ja luovuus	20
MINÄ SOSIAALIPEDAGOGISENA TOIMIJANA?	6	VINKKEJÄ LAPSEN TOIMINNALLISUUDEN JA LUOVUUDEN TUKEMISEEN	21
SOSIAALIPEDAGOGISEN TOIMINNAN PERUSPERIAATTEET	7	KASVATTAJA TEKNISENÄ TOTEUTTAJANA, RINNALLA KULKIJANA JA MAAILMAN MUUTTAJANA	22
KUULEN ENKÄ VAIN KUUNTELE Dialogisuus	8	Ideoita sosiaalipedagogisiin ohjattuihin hetkiin:	
VINKKEJÄ LAPSEN DIALOGISEEN KOHTAAMISEEN	9	DRAAMATUOKIOT	25
VINKKEJÄ DIALOGISEEN KOHTAAMISEEN KASVATUSYHTEISTYÖSSÄ	10	VOIMAPOSEERAUS	29
MITÄS ME LEIKITTÄIS? Toimijuus ja osallisuus	11	SATUTANSSITUOKIO	30
VINKKEJÄ LAPSEN OSALLISUUDEN JA TOIMIJUUDEN TUKEMISEEN	12	LINKKEJÄ, JOISTA LISÄTIETOA OSALLISUUDESTA	31
MITÄ TEILLE KUULUU?	13	Kirjavinkkejä lasten kanssa luettavaksi aiheesta:	
VINKKEJÄ, MITEN EDISTÄÄ OSALLISUUTTA KASVATUSYHTEISTYÖSSÄ	14	YSTÄVYYS JA YHTEISÖLLISYYS	32
MITEN MEILLÄ MENEET?	15	TOIMIJUUS JA OSALLISUUS	33
		LÄHTEET	35

TAASKO JOTAIN UUTTA, EIKÖ TÄSSÄ OO JO TARPEEKSI?

Sinulle varhaiskasvattaja on esitetty viime vuosina runsaasti uudistuksia, vaatimuksia ja odotuksia laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamiseen. Saatat tuntea riittämättömyyttä niin ulkopuolelta asetettuihin kuin omiin tavoitteisiisi nähden. Tämä vinkkivihkonen on tarkoitettu työvälineeksesi, saat konkreettisia vinkkejä päivittäiseen toimintaan esim. sivut 9, 10, 23-30. Voit paneutua sosiaalipedagogisen toiminnan sisältöön sivuilta 4-7.

Tämä auttaa sinua ohjaamaan ja tukemaan lapsia niissä sosiaalisissa ja muissa taidoissa, mitä lapsien yhteiskunnan jäsenenä on hyvä taitaa.

Tämä vihko on osa varhaiskasvatuksen opettaja/ sosionomi –opintojeni opinnäytetyötä *Sosiaalipedagoginen työote varhaiskasvatuksessa- Vinkkivihko varhaiskasvattajille.*

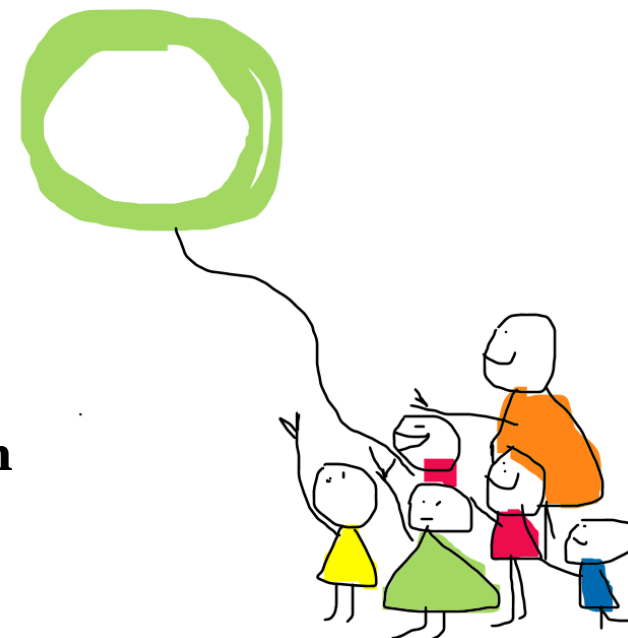
MIKÄ IHMEEN SOSIAALIPEDAGOGIIKKA?

Sosiaalipedagogiikka pähkinänkuoressa

Tutustuessasi sosiaalipedagogiikkaan lähemmin huomaat sen olevan tuttua juttua, olet mahdollisesti käyttänyt monia vinkeistä. Sen arvot ja periaatteet ovat tuttuja ja yleisesti hyväksytyjä.

Sosiaalipedagoginen työote:

- on **pedagoginen ajattelutapa**, joka näkyy kasvattajan reflektointina
- edistää lasten ja perheiden hyvinvointia sekä ehkäisee huono-osaisuutta
- pohjautuu **tasa-arvoisen, oikeudenmukaisen ja ihmisarvoisen hyvinvoinnin ja hyvän elämän periaatteisiin** sekä yhteiselämän tukemiseen ja demokratian vahvistamiseen
- perustuu **toisen ihmisen perustavanlaatuisen ihmisarvon ja hänen ainutlaatuisuutensa kunnioittamiseen**
- sopii hyvin varhaiskasvatukseen ja tukee varhaiskasvatuslain (540/2018) tavoitteita varhaiskasvatukselle

SOSIAALIPEDAGOGIIKAN KAKSI TEHTÄVÄÄ

YLEINEN TEHTÄVÄ LISÄÄ KAIKKIEN HYVINVOINTIA

- tukee lasten persoonallista ja sosiaalista kasvua
- vahvistaa lasten yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja toimijuutta
- varhaiskasvatuksessa pääasiallisesti toteutuva.

ERITYINEN TEHTÄVÄ EHKÄISEE JA LIEVENTÄÄ ERIARVOISUUTTA

- tukee lasten erityistarpeita
- toteutuu varhaiskasvatuksessa esimerkiksi tehostetun ja erityisen tuen piiriin kuuluvien lasten kanssa

MINÄ SOSIAALIPEDAGOGISENA TOIMIJANA?

- Mieti omia arvoja sekä ihmiskäsitystä.
- Tutustu työtteen peruskäsitteisiin (alkaen sivulta 7). Saat vinkkejä toimintaan, joita seuraamalla olet jo pitkällä.
- Lisää aiheesta ja teoriasta saat sekä tämän vinkkivihon että opinnäytetyöni raporttiosan lähdeluettelon kirjallisuudesta.

Sosiaalipedagogisen toimijana reflektoit toimintaasi. Se auttaa sinua mm. saamaan laajakatseisuutta ammattietikkaan liittyvissä haasteissa ja vahvistamaan altruismista ajatteluasi eli lasten parhaaksi toimimista. Kasvattaja välittää ohjaten ja esimerkillään lapsille mm. toisten huomionottoa, itsetunnon vahvistamista ja yhdessä toimimista. Työote lisää ymmärrystä mm. lasten vanhempien odotuksista lastensa erilaisten tarpeiden huomioinnissa. Se lisää tiimitoiminnan yhteisöllisyyttä ja yhdessä tekemisen kulttuuria.

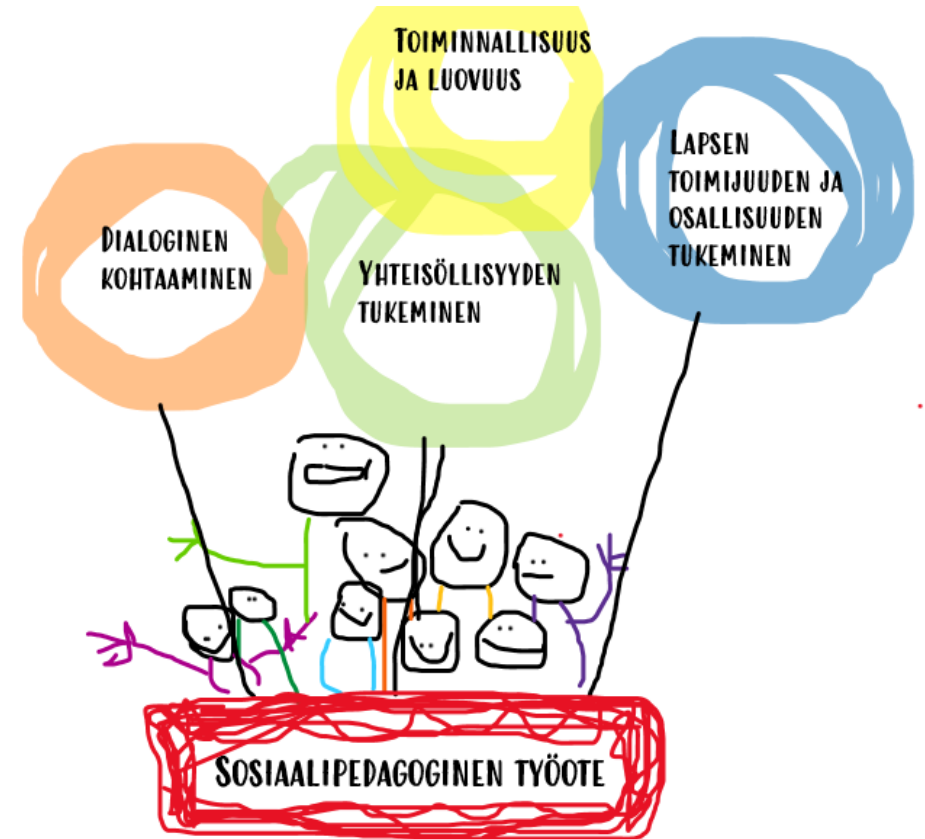

SOSIAALIPEDAGOGISEN TOIMINNAN PERUSPERIAATTEET

Tavoitteena on tuoda esille lapsen olemassa olevia voimavaroja ja vahvuuksia sekä tehdä yhteisöistä lasta tukevia.

Tavoitteiden saavuttamiseksi sosiaalipedagoginen työote perustuu:

- **dialogiseen kohtaamiseen,**
- **lapsen toimijuuden ja osallisuuden tukemiseen,**
- **yhteisöllisyyden vaalimiseen**
- **toiminnallisuuden ja luovuuden avulla valtaistumiseen.**

KUULEN ENKÄ VAIN KUUNTELE

Dialoginen kohtaaminen ja pedagoginen suhde

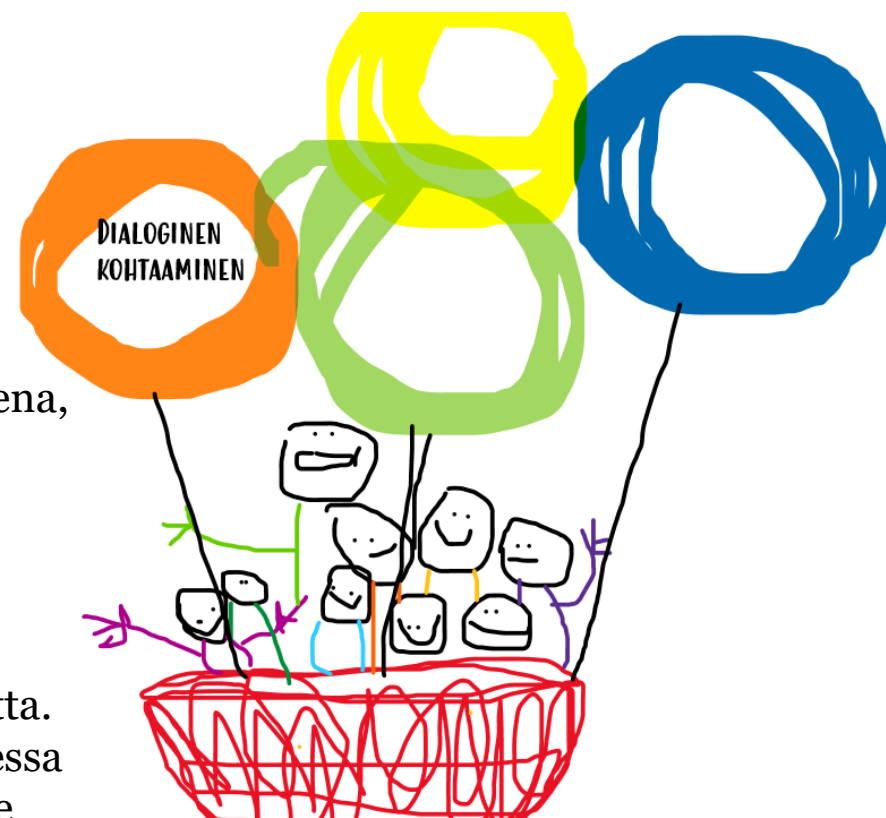
Dialogisuus on vastavuoroisuutta, tasavertaisuutta ja kunnioitusta. Näe lapsi myönteisesti ja hyväksy hänet omana itsenään.

Dialogisuus näkyy luottamuksena, läsnäolona, kokonaisvaltaisena, kohtaamisena, empatiana ja välittämisenä. Tue lapsen tunteiden käsittelyä.

Dialogisuudessa voidaan tasavertaisuudesta huolimatta herättää lapsen tietoisuus.

Pedagogisessa suhteessa auktoriteettivalta ja metodit eivät ohjaa pedagogisuutta. Osoita kasvattajan rakkautta kasvavaa kohtaan. Näe kasvava sekä nykytilanteessa että osaa hahmottaa ihanne, mitä juuri tästä lapsesta voi kasvaa. Välitä lapselle niitä taitoja mitä hän tarvitsee.

Lähde liikkelle lapsen yksilöllisistä tarpeista. Kasvatustilanteet ovat ainutlaatuisia ja ne perustuvat inhimilliseen huomioimiseen eivät metodeihin tai tekniikoiden soveltamiseen. Käytä myönteisen tunnistamisen toimintatapaa.

VARHAISKASVATUKSEN

TEHTÄVIÄ OVAT MM.:

- TURVATA LASTA KUNNIOITTAVA TOIMINTATAPA...

- TOTEUTTAA LAPSEN LEIKKIIN, LIIKKUMISEEN, TAITEISIIN JA KULTTUURIPERINTÖÖN PERUSTUVAA MONIPUOLISTA PEDAGOGISTA TOIMINTAA JA MAHDOLLISTAA MYÖNTEISET OPPIMISKOKEMUKSET.

- TUNNISTAA LAPSEN YKSILÖLLISEN TUEN TARVE... (VARHAISKASVATUSLAKI 540/2018)

VINKKEJÄ LAPSEN DIALOGISEEN KOHTAAMISEEN:

Ihmettele lapsen kanssa jotakin ilmiötä samalta tasolta. Tee lapsen ajatuksista jatkokysymyksiä ilman omia tavoitteita tai pedagogista tavoitetta hetkelle. Lasten sosiaaliset ja akateemiset taidot kehittyvät lapsilähtöisissä positiivisiksi koetuissa vuorovaikutustilanteissa ja innostavassa ilmapiirissä.

Heittäydy välillä lasten maailmaan ja osallistu leikkiin ilman ”aikuisen roolia”.

Kehu lapsia myönteisestä toiminnasta eli käytä positiivista pedagogiikkaa. Sosiaalipedagogiikan erityistä tehtävää toteutettaessa muista kasvattajan rakkauden ja empaattisuuden voima.

Mieti mielessäsi ääneen, miten näet ja hyväksyt jokaisen lapsen myönteisesti omana itsenään, vaikka et hyväksy hänen jokaista tekoaan.

Kirjatkaa tiimin kesken havaintojanne lapsista, lasten keskinäisistä suhteista, lasten tarpeista ja haastavista kasvatustilanteista säännöllisesti. Keskustelkaa tiimipalaverissa, miten eri tilanteisiin pureudutte sosiaalipedagogisella työotteella ja sopikaa yhteinen linja.

Pysäytä muut ajatukset ja kuule, mitä lapsi todella kertoo, älä pelkästään kuuntele. Ole siis aidosti läsnä

**VARHAISKASVATUKSEN
TEHTÄVIÄ OVAT MM.:**
•TOIMIA YHDESSÄ LAPSEN SEKÄ
LAPSEN VANHEMMAN TAI MUUN
HUOLTAJAN KANSSA LAPSEN
TASAPAINOISEN KEHITYKSEN JA
KOKONAISVALTAISEN
HYVINVOINNIN PARHAAKSI SEKÄ
TUKEA LAPSEN VANHEMPAA TAI
MUUTA HUOLTAJAA
KASVATUSTYÖSSÄ.
(VARHAISKASVATUSLAKI
540/2018)

VINKKEJÄ DIALOGISEEN KOHTAAMISEEN KASVATUSYHTEISTYÖSSÄ:

Pyri luomaan vanhempien ja huoltajien kohtaamiselle aito läsnäolo ja kiireetön tuntu. Mieti elekielesi ja äänensävyysi merkitystä. (Käytän jatkossa vanhempia kuvaamaan sekä huoltajia että vanhempia)

Pyri tietoisesti pohtimaan ja ymmärtämään niin lapsen kuin toisen aikuisen kokemusta, näkökulmaa ja ajatusmaailmaan. Tue häntä omalla viestinnälläsi. Hahmota lapsen ja aikuisen käyttäytymisen taustalla olevat tarpeet, tunteet ja ajatukset sekä niiden vaikutukset toisiinsa. Tätä kutsutaan mentalisaatioksi eli mielenlukutaidoksi.

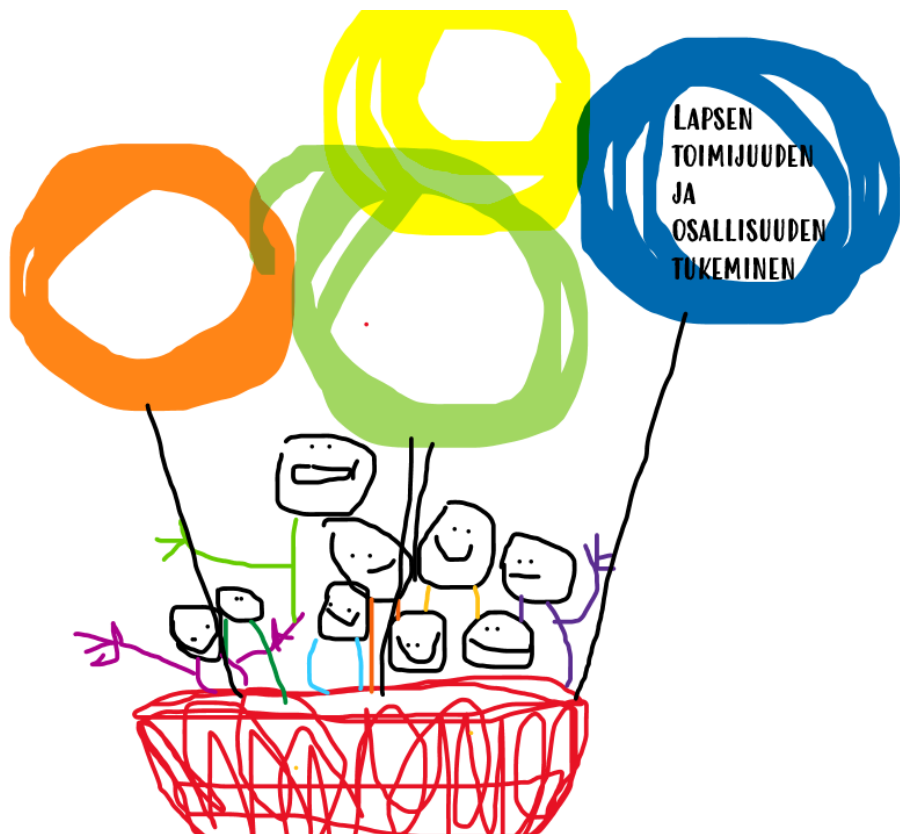
Välitä myös vanhemmille herkkyyttä lapsen mielenlukutaitoon.

Keskustele vanhemman kanssa reflektiivistä työtettä käyttäen. Käytä kiinnostunutta, yksilöllisyyttä huomioivaa ja ei tietävää asennetta lasta sekä perhettä kohtaan. Pohtikaa ja ihmetelkää yhdessä. Vältä asiantuntijaroolia, vanhemmat ovat oman lapsensa asiantuntijoita.

Käytä vanhempien sekä lapsen mielipiteen kuulemiseen vasu -keskustelun lisäksi mahdollistavia metodeja, kuten kyselylomakkeita tai teemakeskusteluja. Esimerkiksi toteuta toimintakauden alussa kysely, jossa vanhemman kertovat lapsestaan ja haastattelevat lasta kotona. Näin saat toiminnalle hyvän pohjan vanhempien ja lapsen mielipiteistä sekä toiveista varhaiskasvatukselle.

MITÄS ME LEIKITTÄIS?

Lapsen toimijuuden ja osallisuuden tukeminen

Toimijuuden ja osallisuuden tukeminen on tärkeää lapsen identiteetin kasvulle, sillä juuri niiden avulla lapsi vahvistaa omaa kasvuaan. Osallisuus ja toimijuus eivät ole synnynnäisiä ominaisuuksia, joten vahvista niitä lapsissa.

Älä pyri ottamaan haltuun lapsen toimintaa, tavoitteita tai arvostuksia, vaan kunnioita niitä sellaisenaan.

Ajattele itsesi oppimisen ohjaajana opettajuuden sijaan. Herättele kysymyksiä ja ehdota haasteita eli ikään kuin viritä yksilön kompetenssi.

Osallisuuden tasoja ovat: pelkkä vastaanottaminen, kantaa ottaminen ja toimijan rooli. Toimijana osallistumiseen kuuluu kaikki toiminnan vaiheet tavoitteiden pohdinnasta, toiminnan suunnitteluun, toimimiseen ja sen arviontiin. Tsemppaa lapsia kohti toimijan roolia huomioiden kuitenkin lasten persoonat ja kehitysvaiheet.

VARHAISKASVATUKSEN TEHTÄVIÄ OVAT MM.:

- EDISTÄÄ JOKAISEN LAPSEN IÄN JA KEHITYKSEN MUKAISTA KOKONAISVALTAISTA KASVUA, KEHITYSTÄ, TERVEYTTÄ JA HYVINVOINTIA.
- ANTAA YHDENVERTAISET MAHDOLLISUUDET VARHAISKASVATUKSEEN, EDISTÄÄ YHDENVERTAISUUTTA JA SUKUPUOLTEN TASA-ARVOA.
- TUKEE LAPSEN OPPIMISEN EDELLYTYKSIÄ JA EDISTÄÄ ELINIKÄISTÄ OPPIMISTA JA KOULUTUKSELLISEN TASA-ARVON TOTEUTTAMISTA. (VARHAISKASVATUSLAKI 540/2018)

VINKKEJÄ LAPSEN OSALLISUUDEN JA TOIMIJUUDEN TUKEMISEEN:

Kuule kaikkia tasapuolisesti. Ole tasapuolinen ja oikeudenmukainen kaikille. Tämä tarkoittaa sitä, että huomioit kaikkien tarpeet ja vastaat niihin tasapuolisesti.

Mallinna yhdenvertaista toimintaa lapsille. Jo pienet lapset huomaavat aikuisen eriarvoistavan käyttäytymisen. Ohjaa lapsia sosiaalisen oikeudenmukaisuuden huomioimiseen kannustaen heitä toimimaan tasa-arvoisesti, oikeudenmukaisesti ja rehellisesti.

Ohjaa ratkaisukeskeisyyteen, haasta lapsen päättelykykyä ja osallista häntä keskustelemaan esittämällä avoimia kysymyksiä. Muista, että lapset tarvitsevat yksilöllisesti aikaa miettimiseen ja toimimiseen esim. vastauksen alkuun pääseminen voi tosilta viedä enemmän aikaa. Luo tilanteita, joissa jokainen kokee onnistumisen tunteen.

Kunnioita lapsen mielipidettä ja toimintaa sellaisenaan ja tue lasta positiivisin sanoin, elein ja teoin. Pohdi omien eleiden, ilmeiden ja lasten kuullen käytyjen keskustelujen vaikutusta lapsiin. Kuinka nämä tukevat ja kunnioittavat kaikkien lapsien osallisuutta?

Tunnista mahdolliset negatiiviset näkemykset lapsesta. Lapsi saattaa itse ylläpitää sellaisia toimintatapoja, jotka tukevat ympäristönsä kuvaa hänestä. Pohdi, miten voisit nähdä lapsen uusin silmin ja mahdollistaa hänelle toimintatapojensa muuttaminen. Sosiaalipedagogisen toiminnallisuuden yhtenä tavoitteena on juuri mahdollistaa lapselle muutos.

MITÄ TEILLE KUULUU?

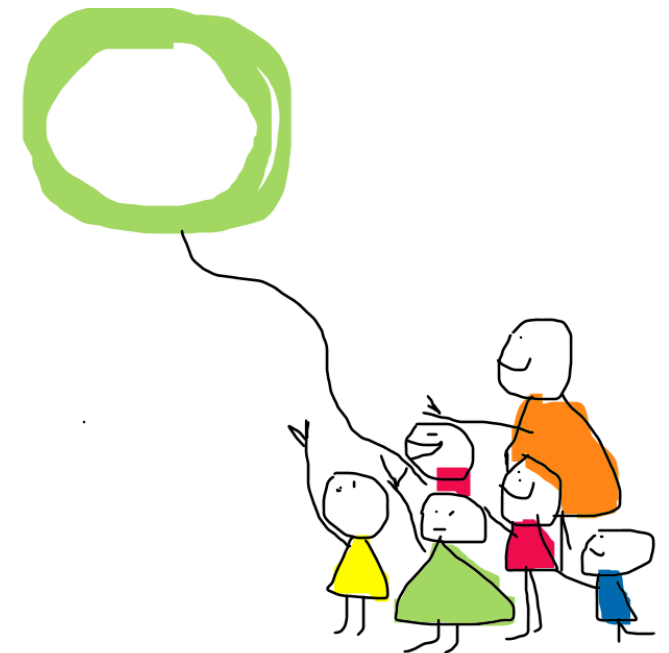
Osallisuuden ja toimijuuden tukeminen kasvatusyhteistyössä

Osallisuuden ja toimijuuden tukeminen ei rajoitu pelkästään lapsiin, vaan näkyy myös kasvatusyhteistyössä. Vanhempia kannustetaan vaikuttamaan ja osallistumaan päiväkodissa tapahtuvaan lapsensa kasvatukseen. Erityisesti varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvassa vanhemmuuden tukeminen ja perheiden kanssa tehtävä yhteistyö on vahvasti esillä.

Erityisesti tehostetun ja erityisen tuen piiriin kuuluvien lasten kohdalla vanhemmilla saattaa olla sellaista tietoa, joka helpottaa päiväkodin henkilökuntaa toimimaan lapsen kanssa.

Toisesta kulttuurista kotoisin olevien vanhempien läsnäolo ja ikään kuin tulkkina toimiminen jossakin päiväkodin tilanteessa saattaa ratkoa pulmia tai lisätä lapsen ja päiväkodin henkilökunnan yhteistä ymmärrystä. Esim. lapsi saattaa muuttaa ruokailutottumuksiaan, kun hän näkee oman vanhempansa syövän päiväkodissa.

Arvot ohjaavat vahvasti kasvatusta ja ammattikasvattajien on hyvä ymmärtää lasten vanhempien arvoja. Päiväkodin tulee avata ja määritellä arvonsa ja rohkaista vanhemmat hyvässä hengessä arvokeskusteluun.

VINKKEJÄ, MITEN EDISTÄÄ OSALLISUUTTA KASVATUSYHTEISTYÖSSÄ:

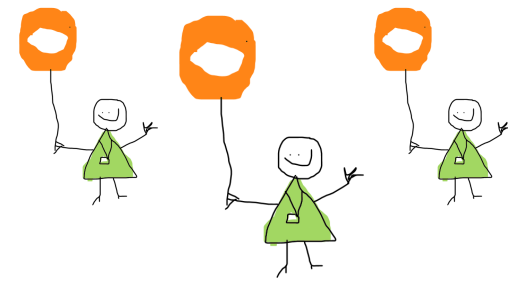
**VARHAISKASVATUKSEN TEHTÄVIÄ
OVAT MM.:**
**TOTEUTETAAN VARHAISKASVATUS
YHTEISTYÖSSÄ LAPSEN
VANHEMPIEN TAI MUIDEN
HUOLTAJIEN KANSSA ELI
HEIDÄN OSALLISUUTENSA
TUKEMINEN
KASVATUKSUKUMPPANUUDESSA ON
MERKITTÄVÄ OSA
VARHAISKASVATAJAN
TYÖNKUVAA
(VARHAISKASVATUSLAKI
540 / 2018)**

Pohtikaa tiiminä, onko teidän aiemmat ideat liittyneet vanhempien osallisuuteen vai osallistamiseen. Miettikää, miten vahvistaa vanhempien osallisuutta. Voisiko esimerkiksi lapset ja vanhemmat yhdessä ideoida päiväkotiin toimintaa, esimerkiksi tehden vaikka yhteisistä harrastuksista, perheestään, lemmikeistä lyhyen videoklipin. Videolla vanhemmat voisivat haastatella lastaan aiheesta. Video voitaisiin lapsen halutessa esitellä ohjatulla hetkellä. Pehmolelun viikkovierailut perheissä lisäävät lasten ja vanhempien osallisuutta.

Miettikää tiimin kesken tapoja, miten vanhempien osallisuutta voitaisiin lisätä mahdollisimman alhaisella kynnyksellä. Kysykää ideoita lapsilta ja vanhemmilta. Esimerkit saattavat auttaa vanhempia ideoinnissa. Kuinka voisitte toteuttaa esim. toivepuu-idea, äänestystä hyödyntämällä Padlet, Answergarden- ja Onenote-alustoja. Miettikää tiimissä myös, olisiko vanhemmilla matalampi kynnyks kommentoida ja osallistua yhteisöllisemmin pedagogiseen dokumentointiin esim. Instagram-tiliä hyödyntäen. Pohtikaa, olisiko Päikky-sovelluksen kautta mahdollisuus luoda pedagogisen dokumentointiin lisää vastavuoroisuutta ja yhteisöllisyyttä.

MITEN MEILLÄ MENEET?

Osallisuuden ja toimijuuden tukeminen tiimissä

Työyhteisössä kollegoiden osallisuus lisää työhyvinvointia ja yhteisöllisyyttä. Tiimin kesken on hyvä keskustella jokaisen jäsenensä riittävästä osallisuudesta sekä työn jakautumisesta tasapuolisesti oman tehtävänkuvansa puitteissa.

VIHJEITÄ VARHAISKASVATUSTIIMIN OSALLISUUDEN EDISTÄMISEEN:

Tiimin yhteishengen pohjana on avoin ja toisia kunnioittava keskustelu. Uuden tiimin startatessa on hyvä tehdä tiimisopimus, jossa käydään läpi jäsenten osaamis- ja vahvuusalueet sekä työn- ja vastuunjako. Tavoitteena tiimisopimuksella on löytää yhteinen tapa ja ymmärrys tehdä varhaiskasvatusta.

Tiiminä on hyvä keskustella jokaisen arvoista. Koska jokainen kasvattaja tavoittelee toiminnassaan itselleen tärkeinä pitämiään arvoja ja tekee valintoja näiden arvojen ohjaamana. On tärkeää, että tiimi keskustelee arvoistaan ja luo yhteiset periaatteet lasten kanssa toimimiseen pohjalta, näin vältetään ristiriitatilanteilta.

Luokaa tiiminä toimintakulttuuri, joka edistää yhdenvertaisuutta, osallisuutta, oppimista ja kaikkien hyvinvointia. Miettikää yhdessä, minkälaisella toiminnalla näitä voisi teidän tiimissä edistää.

Keskustelkaa tiiminä riittävän usein siitä, että kaikki lapset ja aikuiset saisivat osallistua riittävästi toimintaan ja varmistakaa, ettei kukaan kuormitu liikaa. Selkeällä viikkosuunnitelmalla, josta selviää eri työvuorojen tehtävät, selkeyttää työn sujuvuutta. Myös sijaisten on helppo seurata viikkosuunnitelmaa.

ME OLLAAN ME!

Yhteisöllisyyden tukeminen

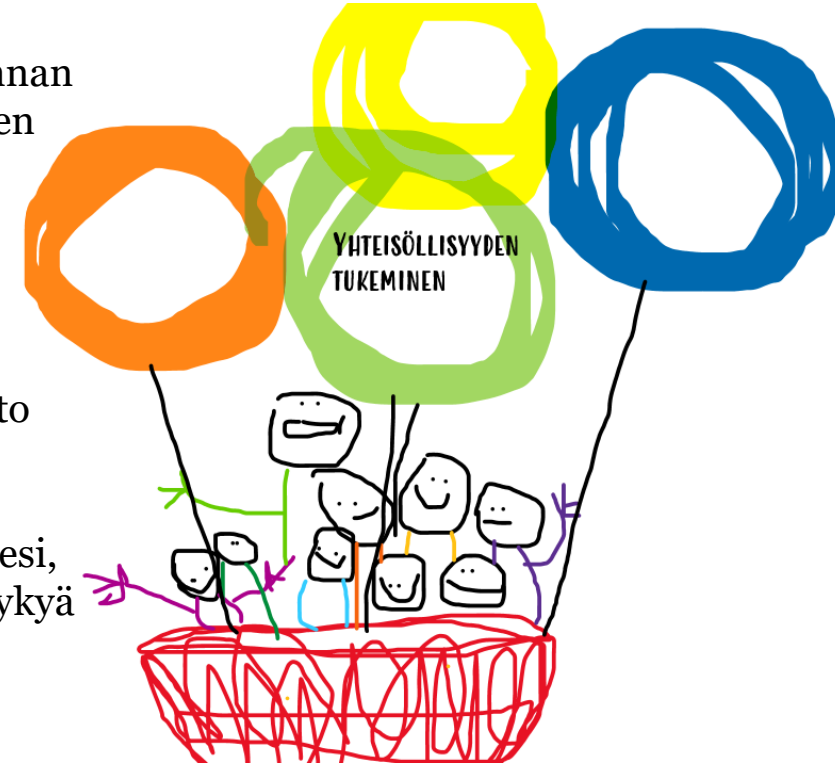
Päiväkotiryhmä on kuin pienoisyhteiskunta, se opettaa ensimmäisiä taitoja yhteiskunnan jäsenyydestä. Yhdessä tekeminen luo yhteisöllisyyttä sekä ymmärrystä. Yhdessä tehden lapset oppivat vastuunkantoa ja sopimaan keskenään asioista.

Satsaamalla tänään lapsiryhmän sosiaalisiin taitoihin, helpotamme tulevaisuuden työtämme ja mahdollistamme lapsille mutkattomampia elämänpolkuja.

Yhteisöllisyys on kuin taito, jonka oppiminen vaatii harjoittelua ja ohjausta. Tämä taito auttaa lasta jatkossa siirtymään kouluun tai erilaisiin harrasteryhmiin.

Toimijuus on tasavertaisuutta. Mahdollista jokaiselle osallistujalle, mukaan lukien itsesi, yhteisvastuullinen osallisuus toimintaan. Tällainen yhteisöllisyys edellyttää lapsilta kykyä intersubjektiivisuuteen eli kykyä ymmärtää toiminnan jaettavuus toisten kanssa sekä kykyä jakaa ja sanallistaa omaa tietoa.

Rakentakaa yhteisöllisyyden tunnetta ryhmässä, jotta saavutatte kaikkien lasten osallisuutta tukevan kasvuyhteisön. Päiväkodissa syntyy hetkessä pieniä leikkiyhteisöjä, joihin muut lapset eivät saa osallistua. Mieti tapoja luoda koko lapsiryhmälle me-henki ja positiivinen tunneside. Pohdi, kuinka muutat lasten minä-keskeisyyttä me-keskeisemmäksi. Kilpailulliset ja vertailevat toimintamuodot eivät rakenna yhteisöllisyyttä.

VARHAISKASVATUKSEN TEHTÄVIÄ OVAT MM.:

- KEHITTÄÄ LAPSEN YHTEISTYÖ- JA VUOROVAIKUTUSTAITOJA, EDISTÄÄ LAPSEN TOIMIMISTA VERTAISRYHMÄSSÄ SEKÄ OHJATA EETTISESTI VASTUULLISEEN JA KESTÄVÄÄN TOIMINTAAN, TOISTEN IHMISTEN KUNNIOITTAMISEEN JA YHTEISKUNNAN JÄSENYYTEEN. (VARHAISKASVATUSLAKI 540/2018)

VINKKEJÄ, MITEN EDISTÄN YHTEISÖLLISYYTTÄ LAPSIRYHMÄSSÄ:

Ohjaa sekä keskustele sosiaalisten- ja vuorovaikutustaitojen merkitysestä. Tehkää keskustelun pohjalta yhdessä leikin-, kaveruuden- tai kiukunsäännöt. Kuvatkaa ja videoikaa säännöt ja kiinnittäkää kuvat ryhmätiloihin. ”Allekirjoittakaa” säännöt. Katsokaa yhdessä säännöllisesti tekemiänne sääntöjä ja pohtikaa, kuinka lapsiryhmä ja aikuiset ovat muistaneet noudattaa niitä.

Ohjaa lapsia erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa kuten: miten muodostaa sosiaalisia suhteita, miten neuvotella leluista ja kuinka ratkaista konfliktit. Lapsi, jolla on erityisen tuen tarve, saattaa hyötyä, jos hänen kanssaan käydään yksityiskohtaisesti läpi sosiaalisissa tilanteissa toimimista. Esimerkkinä Viitottu rakkaus -sivuilla on hyviä vinkkejä ja struktuuria eri tilanteisiin.

Luokaa koko lapsiryhmän kanssa oma tapa hullutella ja oma huumori. Tämä edistää ryhmän yhteisöllisyyden ja keskinäisten tunnesiteiden muodostumista.

Ideoi toimintaa, jossa jokaisella lapsella olisi sopiva tehtävä ryhmässä ja hän saisi kokea voivansa vaikuttaa sekä olevansa merkityksellinen ryhmälle ja päinvastoin.

Huomioi ryhmässä olevien eri kulttuuritaustat. Ohjaa lapsia tarkastelemaan maailmaa suvaitsevaisesti, moninaisuutta ja erilaisuutta hyväksyen sekä toisia kunnioittaen. Tavoitteena on lisätä solidaarisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta.

YHDESSÄ TIIMIN KANSSA POHTIKAA SEURAAVIA KYSYMYKSIÄ, HAVAINNOIKAA LAPSIA JA REFLEKTOIKAA RYHMÄN TOIMINTAA:

Miten edistämme laadukasta leikkiä? Osallistummeko riittävästi lasten leikkeihin mallina yhteisleikille ja ryhmäytymisen auttajina?

Miten tuemme lasten ystävyyssuhteita?

Miten muovaamme toimitilat niin, että ne tukevat yhteisöllisyyttä? Miten leikkitilat mahdollistavat leikkirauhan ja tukevat syventymistä yhteiseen leikkiin, kuitenkin mahdollistaen aikuisten vaivattoman seuraamisen.

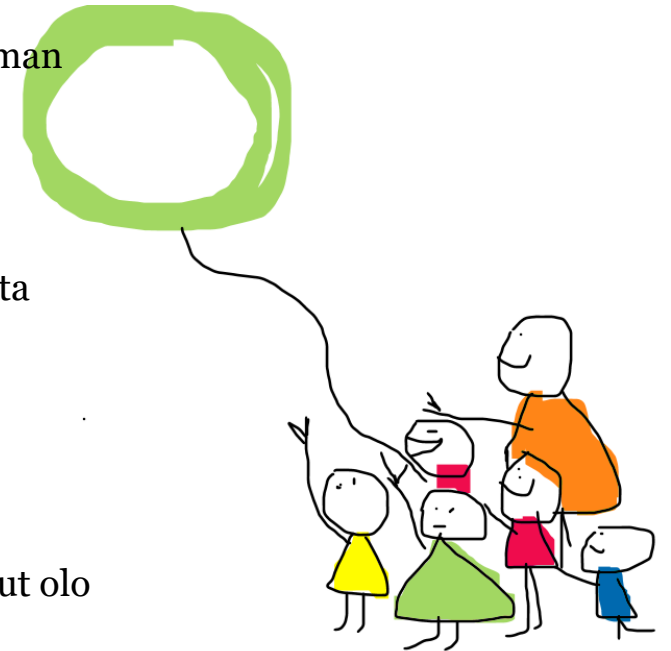
Miten ohjaamme lasten keskinäistä vuorovaikutusta niin, että jokainen lapsista tuntee kuuluvansa yhteisöön ja kukaan ei jäisi kolmanneksi pyöräksi tai tuntisi ulkopuolisuutta leikeissä?

Miten vaalimme lasten yhdenvertaisuutta? Keskustelkaa tiimin kesken, jos huomaatte jonkin lapsista saavan toisia enemmän positiivista/ negatiivista huomiota aikuisilta tai jos lapsi saa muita huomattavasti enemmän/ vähemmän mahdollisuuksia valita tai havaitsette jatkuvaa dominoivaa käytöstä lasten keskuudessa.

MYÖS TÄMÄN TYYLISIÄ KYSYMYKSIÄ YHTEISÖLLISYYDEN LISÄÄMISEKSI ON HYVÄ TIIMISSÄ MIETTÄÄ:

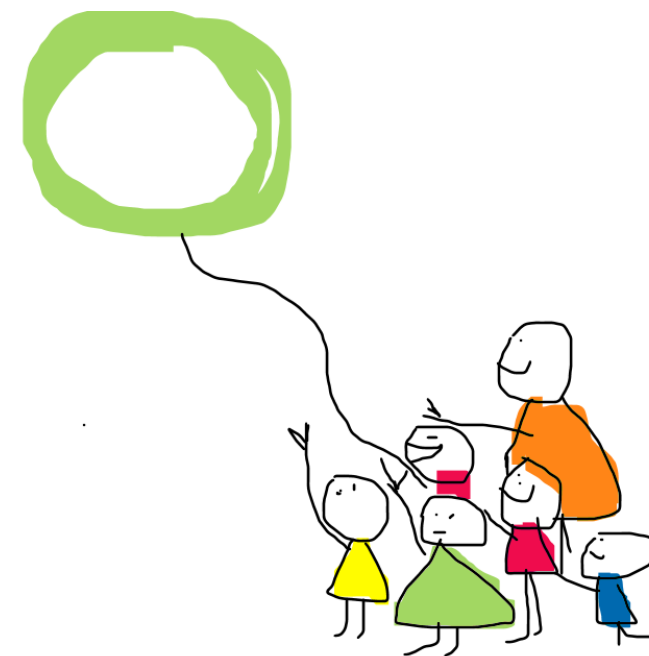
Miten mahdollistamme lapsen vastaanoton aamuisin niin, että lapsen on mahdollisimman tervetullut olo tullessaan päiväkotiin.

Millä konsteilla voimme helpottaa esim. sijaisten toimimista ryhmässämme esim. lapsille nimateipit paitoihin tai listat pienryhmistä, päiväohjelman kellonajoista sekä tehtäväjaoista.

VINKKEJÄ YHTEISÖLLISYYDEN EDISTÄMISEEN KASVATUSYHTEISTYÖSSÄ:

- Miettikää, onko ryhmässänne mahdollista järjestää vanhempien ja lasten yhteisöllisyyttä tukevaa toimintaa iltaisin esim. talvirieha, syksyinen tai keväinen tapahtuma.
- Selvittäkää, onko isovanhemmista, vanhemmista tai perhetutuista joku halukas tulemaan ohjatulle hetkelle kertomaan lapsiryhmälle ammatistaan tai leikeistä omassa lapsuudessa.
- Voisiko eri kulttuuria edustava vanhempi tulla kertomaan omasta kulttuuristaan ohjatulle hetkelle ja esim. leipomaan jotain suomalaisista leivonnaisista poikkeavaa yhdessä lasten kanssa tai voisiko päiväkodin tiloissa järjestää teekutsut illalla yhdessä muiden vanhempien ja lasten kanssa.

ÄITI, ET IKINÄ ARVAA, MITÄ ME TÄNÄÄN TEHTIIN!

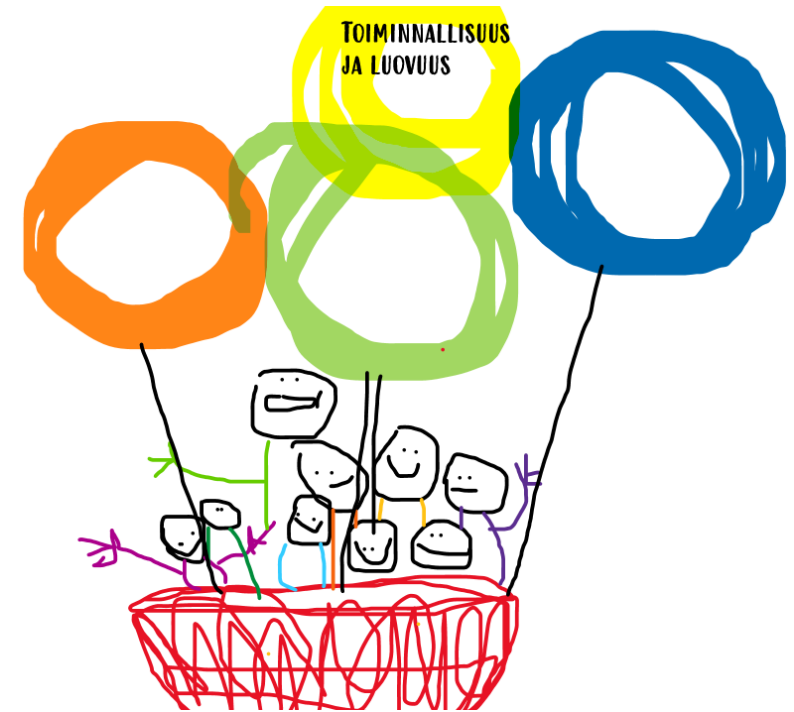
Toiminnallisuus ja luovuus

Toiminnallisuus tarkoittaa sosiaalipedagogisessa työssä yhdessä tekemistä osallistujille mielekkäästi. Yhteistoiminnalla pyritään luomaan me-henkeä.

Yhteistoiminnassa osallistujat miettivät yhteisen päämäärän, yhdessä keksitään keino toteuttamiseen, toimitaan yhdessä sekä lopuksi kerrotaan mielipiteitä tästä kasvun matkasta. Tämä edellyttää lapselta kykyä intersubjektiivisuuteen.

Elämyksellisyys voi tarkoittaa arkisien asioiden tekemistä uudella tavalla. Elämykselliset elementit voivat olla melko pieni osa toimintaa, silti ne saattavat purkaa osallistujan jännitystä, koskettaa syvemmältä tai herkistää kasvulle. Elämyksen voi tuottaa esimerkiksi välipalan tarjoilu kioskista (päiväkodin ikkunasta) ulos eli hyvin arkinen toiminta toteutettuna hieman eri ympäristössä.

Luovat menetelmät tuovat esiin kokemuksellisuuden, tunteet, aistit ja kehollisuuden. Niissä heittäydytään mielikuvituksen vietäväksi. Heittäytyminen ja siitä kumpuava ilo sekä mielihyvä ovat merkityksellisiä siinä missä taitojen oppiminenkin.

**VARHAISKASVATUKSEN TEHTÄVIÄ
OVAT MM.:
TOTEUTTAA LAPSEN LEIKKIIN,
LIKKUMISEEN, TAITEISIIN JA
KULTTUURIPERINTÖÖN
PERUSTUVAA MONIPUOLISTA
PEDAGOGISTA TOIMINTAA JA
MAHDOLLISTAA MYÖNTEISET
OPPIMISKOKEMUKSET. (VARHAISKA
SVATUSLAKI 540/2018)**

VINKKEJÄ LAPSEN TOIMINNALLISUUDEN JA LUOVUUDEN TUKEMISEEN:

Ideoikaa lasten kanssa yhdessä luovaa ja elämyksellistä toimintaa. Herätä lapset ideoimaan, heiltä tulee usein aikuisia luovempia ideoita. Järjestä lasten ehdotuksista äänestys. Kerro eri luovista menetelmistä ja kysy, mitä lapset haluaisivat kokeilla. Miettikää, miten toimintaa voisi toteuttaa vähän hullunkurisesti. Mahdollistakaa lasten toteuttaa esim. kuvataidetta yhdistäen eri menetelmiä.

Lukekaa luovuuteen innoittavia satuja, ihmetelkää taidetta, kokekaa teatteria ja tanssitaidetta. Hakekaa ideoita Reggio Emilia pedagogiikasta.

Mahdollistakaa luovuuden toteuttaminen itsenäisesti ryhmäntiloissa. Pitäkää esillä eri materiaaleja, musiikkisoittimia, majanrakennustarvikkeita ja soittakaa tanssiin innostavaa musiikkia.

Miettikää tiimin kesken, kuinka lisätä elämyksellisyyttä ohjattuihin hetkiin. Heittäytykää aika ajoin tiiminä hulluttelemaan, leikkimään ja mielikuvituksen vietäväksi.

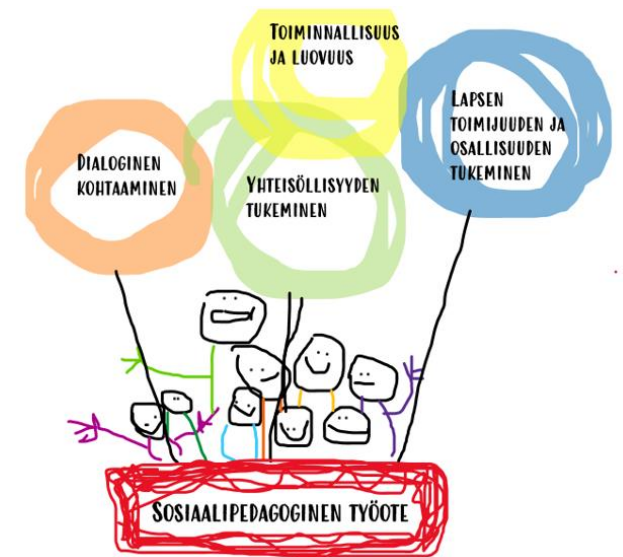
KASVATTAJA TEKNISENÄ TOTEUTTAJANA, RINNALLA KULKIJANA JA MAAILMAN MUUTTAJANA

Yhtenä työtteen ominaispiirteenä on huomioida samanaikaisesti niin yksilö, yhteisö kuin yhteiskunta. Yksilön kasvun tukemisen, yhteisöllisyyden vahvistamisen ja yhteiskunnan täysvaltaiseksi jäseneksi kasvamisen tukemisen osa-alueista voi painottua eri hetkinä eri alueet. Toimintastrategiat ovat: tekninen toteuttaja, rinnalla kulkija ja maailman muuttaja.

Tekninen toteuttajana mietit, miten tuet juuri tämän lapsen kasvua, ymmärtämään yhteiskunnan normeja ja vahvistat hänen omaa ajattelua.

Rinnalla kulkijana mietit, miten tuet ryhmää yhteisöllisyyteen.

Maailman muuttajan emansipatorinen poliittis-pedagoginen toimintastrategia on vapauttava ja muutokseen suuntautuva. Se kattaa kaikki kolme työskentelytasoa, yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan. Tämä toimintastrategia ulottuu myös poliittiselle alueella vaikuttamaan yhteiskunnan institutionaalisia olosuhteita tukemaan kaikkien hyvinvointia.

VINKKEJÄ OSALLISUUDESTA JA TOIMIJUUDESTA OHJATTUIHIN HETKIIN:

Suunnitelkaa yhdessä lasten kanssa tulevaa toimintaa. Esittäkää vaihtoehtoja ja kerätkää lasten ideoita.

Tähtityyppi on hyvä lasta osallistava ja hänen toimijuutta lisäävä toiminta päiväkotiin. Jokaiselle lapselle arvotussa järjestyksessä toteutettu viikko. Lapsi voi halutessaan ideoita tuokioon tekemistä, tuoda pelin tai kirjan kodistaan.

Osallisuutta ja toimijuutta käsitteleviä lasten kuvakirjosta löytyy kirjavinkkejä sivulta 33. Näitä kirjoja voidaan lukea keskustelun pohjaksi.

Sinnikkyysjumppa sopii toimijuutta vahvistavin hetkien alkuun tai loppuun.

Sinnikkyysjumppa. Positive Learning. <https://www.youtube.com/watch?v=zLiBce6LM4U>

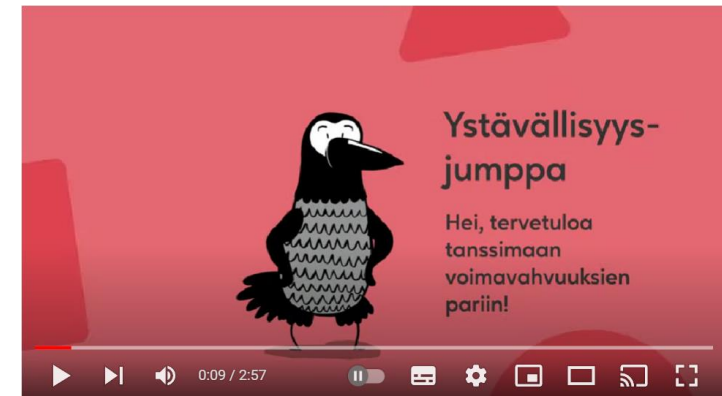
VINKKEJÄ YHTEISÖLLISYYDEN LISÄÄMISEEN OHJATUILLE HETKILLE JA MUUHUN TOIMINTAAN:

Kaveritaulu on oiva tapa varsinkin toimintakauden alkupuolella tutustuttaa lapset toisiinsa ja jakaa lapsia leikkeihin niin, ettei kukaan jää ryhmän ulkopuolelle. Kaveritaulussa on ideana, että jokainen lapsi leikkisi parina jokaisen ryhmäläisen kanssa. Näin lapset tutustuvat toisiinsa paremmin, oppivat huomioimaan toistensa erilaisuutta. Ennen kaveritaulun käyttöä on hyvä puhua erilaisuudesta ja toisten kunnioittamisesta ja miettiä yhdessä lasten kehitystaso huomioiden, miten leikeissä nämä asiat tulee huomioida.

Meidän yhteinen ryhmä -tehtävä lapsille. Haastatelkaa ja pyytäkää lapsia piirtämään, mikä tekee juuri teidän ryhmästä erityisen ja mukavan.

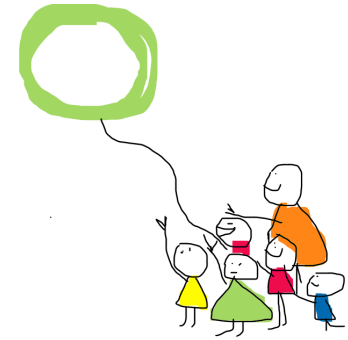
Ystävyysjumppa! Positive Learning.

<https://www.youtube.com/watch?v=MHLv5jHTJY4>

Seuraavaksi esitellään ideoita ohjattuihin hetkiin. Draamaa-, voimaposeeraus- ja satutanssituokioid ovat yhteisöllisiä, elämyksellisiä ja mahdollistavat luovan toiminnan.

Ideita sosiaalipedagogisiin ohjattuihin hetkiin : DRAAMATUOKIO

Draaman avulla ja yhdessä tekemällä päästään pureutumaan, johonkin aiheeseen kuten kaveritaitoihin. Aihetta voidaan käsitellä eri näkökulmista tai tuoda lapselle ymmärrystä toisen henkilön perspektiivistä. Hauskan yhdessä tekemisen myötä voidaan pureutua kipeisiin aiheisiin. Tuokiot lisäävät yhteisöllisyyttä, tukevat lapsien toimijuutta ja osallisuuttaan. Sosiaalisten taitojen lisäksi draamatuokio kehittää lapsen kielellistä ja luovaa ilmaisua. Tilaksi tuokioille sopii rauhallinen huone, mahdollisuuksien mukaan näyttämö tai rauhallinen paikka ulkona esim. metsässä tai lähipuistossa.

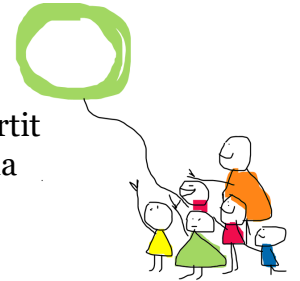
Draamaa voi harjoitella vaikka liikunnan yhteydessä. Miettikää, miten liikkua surullisesti, iloisesti, hassutellen jne. Miten voidaan iloisesti hypellä? Entä kuinka liikkua vihaisesti? Tunnekortit voivat olla apuna keksimään tapoja liikkua. Liikkumiseen voi yhdistää sopivaa sanottavaa ja vaikka liikkua rikkinäisen puhelin -leikin tapaan niin, että yhden lapsen tulee matkia toista ja muut arvaavat, mikä on alkuperäinen tunne.

Lasten tarinan kerrontaa voi tehdä yhdessä vaikka vuorotellen jatkaen yhdessä keksittyä tarinaa. Tarinan keksimistä voi helpottaa Dixit-lautapelin korttien tyyppisillä korteilla tai kuvakirjojen avulla.

Ideoita sosiaalipedagogisiin ohjattuihin hetkiin :

DRAAMATUOKIO 1.

Ryhmäkoko: pienryhmä
Kesto: 30 min. ja siitä eteenpäin
Tarvittavat materiaalit: draamakortit
Tila: rauhallinen huone tai ulkotila
Aikuisten määrä: 1-2

Aiemmillä ohjatuilla hetkillä voitte lukea kuvakirja liittyen ystävyyteen, yhteisöllisyyteen. Kirjavinkkejä aiheesta sivulla 30. Miettikää lasten kanssa tai tiimissä hyviä draamakorttien aiheita esim. kaverin auttaminen, yksinäisyys ja yhdessä leikkiminen tai juhliminen. Toteuttaa ideoiden pohjalta lasten kanssa draamakortit. Eläinlasten elämää- mielenterveystaitoja pöytäteatterin keinoin- kirjaa tai Mieli Suomen mielenterveys ry:n tunnekorttien ideapankkia voidaan myös käyttää apuna ideoinnissa.

Alkulämmittelynä voidaan kuunnella ja viittoja Kielinupun Miltä tuntuu nallesta? –laulu. Harjoitelkaa eri tunteita liikkuen tilassa näytellen kaikki samaa tunnetta.

Valitkaa draamakorteista tilanne ja roolit. Pohtikaa, minkälaisia tunteita kullakin voi olla ja miten ne näkyvät. Lapset tai aikuiset voivat näytellä valitusta aiheesta. Esityksen jälkeen voidaan kertoa, onko itsellä ollut vastaavaa tunnetta, miltä tunne tuntuu.

Eläinlasten elämää - mielenterveystaitoja pöytäteatterin keinoin –kirja on tutustuttavissa ja tilattavissa:
<https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/materiaalit/elainlasten-elamaa-mielenterveystaitoja-poytateatterin-keinoin-kirja/>

MIELI, Suomen mielenterveys ry:n tunnekorttien ideapankki: <https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/materiaalit/tunnekortit-varhaiskasvatukseen/>

Kielinupun Miltä tuntuu nallesta? -laulu: <https://www.youtube.com/watch?v=JFDAoFN2ndY>

Ideota sosiaalipedagogisiin ohjattuihin hetkiin: DRAAMATUOKIO 2. PIENILLE LAPSILLE

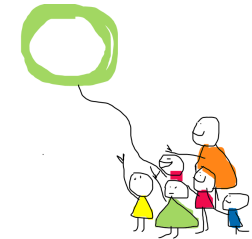
Ryhmäkoko: pienryhmä
Kesto: 30 min. ja siitä eteenpäin
Tarvittavat materiaalit: pukeutumisrekvisiittaa,
draamakortit
Tila: rauhallinen huone tai ulkotila
Aikuisten määrä: 1-2

Aikuiset voivat esittää esim. kaksi kaveritaitoihin liittyvää pätkää hyviä ja huonoja kaveritaitoja. Yhdessä voidaan myös katsoa Yle Areenasta Nalle, ystävä-ässä-sarjasta ryhmälle sopiva jakso. Esityksen tai ohjelman pohjalta pohditaan ja ihmetellään yhdessä tapahtunutta. Lapsilta voi kysyä, oliko tietyn hahmon toiminta heidän mielestään mukavaa/ kurjaa/ oikein jne.

Jokainen voi valita tunnekorteista yhden, miettikää yhdessä, minkälaisia tunteita kullakin hahmolla on. Onko itsellä ollut vastaavaa tunnetta? Miltä tunne tuntuu? Voidaan harjoitella yhdessä näyttelemään muutamaa eri tunnetta ilmein ja liikkuen sovitussa tilassa.

MIELI, Suomen mielenterveys ry:n tunnekortit varhaiskasvatukseen: <https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/materiaalit/kaveritaitokortit-varhaiskasvatukseen/>

Yle Areena, Nalle, ystävä-ässä: <https://areena.yle.fi/1-50775542>

Ideoita sosiaalipedagogisiin ohjattuihin hetkiin: DRAAMATUOKIO 3. SADUTUKSEN POHJALTA

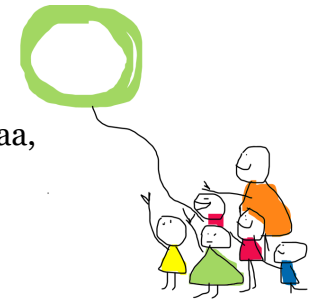
Ryhmäkoko: pien- tai kokoryhmä

Kesto: n. 30 min.

Tarvittavat materiaalit: pukeutumisrekvisiittaa, muistiinpanovälineet, lavasteet

Tila: rauhallinen huone tai ulkotila

Aikuisten määrä: 1-2

Esivalmisteluksi aikuinen saduttaa halukkaan lapsen rauhallisessa paikassa. Aikuinen kertoo draamatuokiosta ja jokaisen halukkaan mahdollisuudesta olla teatteriesityksen käsikirjoittaja ja ohjaaja vuorollaan. Ennen sadutusta on hyvä käydä läpi, minkälaista kieltä ja tapahtumia sadussa voi olla. Aikuinen kirjoittaa sadun sanatarkasti ylös. Halutessa voidaan käyttää draamakortteja apuna. Aikuinen lukee ääneen sadun läpi niin, että käsikirjoittaja voi tehdä siihen tarkennuksia ja korjauksia. Käsikirjoittaja voi suunnitella aikuisen kanssa lavasteet ja rekvisiitta tulevaa esitystä varten. Käsikirjoittaja voi halutessaan piirtää rooleista kuvat tai kuvittaa muuten tarinaa.

Seuraavaksi esitykseen kysytään halukkaita näyttelijöitä ja valinta tehdään niin, että kaikille tulisi tasapuolisesti mahdollisuus näytellä. Näyttelijät voivat harjoitella aikuisen johdolla ennen esiintymistä.

Varsinainen ohjattu hetki voidaan ryhmästä riippuen toteutetaan pienryhmässä tai koko lapsiryhmän kanssa. Ennen ryhmätuokiota käsikirjoittaja voi aikuisen kanssa lavastaa tilan. Tuokiolla aikuinen pyytää käsikirjoittajaa vierelleen ja näyttelijöitä ”lavalle”. Roolit ja näyttelijät esitellään yleisölle. Satu luetaan ääneen lause kerrallaan ja samalla näyttelijät esittävät kohtauksen tai voidaan esittää käsikirjoittajan kuvittamia kuvia. Aikuisen voi olla hyvä lukea myös repliikit ja esittäjät voivat toistaan ne. Tarvittaessa aikuinen voi auttaa lapsia kuiskaamalla vuorosanoja tai muistuttaa heitä, kuinka näytellä kohtaus. Esityksen lopuksi annetaan aplodit esityksen käsikirjoittajalle, näyttelijöille ja upealle yleisölle. Lopuksi voidaan vielä keskustella esityksestä nousseista ajatuksista, esim. mikä oli jännittävää, kivaa.

Ideita Sosiaalipedagogisiin ohjattuihin hetkiin: **VOIMAPOSEERAUS**

Ryhmäkoko: pienryhmä

Kesto: 30 min. eteenpäin

Tarvittavat materiaalit: Lapsille pukeutumis- ja asusterekvisiittaa, sermi tai erillinen huone pukeutumiseen, kokovartalopeili, vaatteille rekki, musiikin toistolaitteet, muistiinpano välineet, kamera

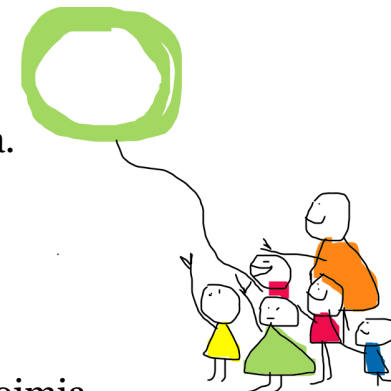
Tila: rauhallinen huone

Aikuisten määrä: 1-2

Voimaposeerauksessa ideana on Putous –ohjelman tapaan pukeutua eri hahmoiksi. Tämä idea tuli minulle voimaannuttavan valokuvaksen menetelmän ja varhaiskasvattajan Putous -tyylistä ohjattua hetkeä seuratessa. Voimaposeerauksella luodaan lapsille elämyksellistä toimintaa, jossa yhdessä huumorin ja rekvisiitan avulla pyritään luoda salliva ilmapiiri niin, että mahdollisimman moni lapsista voisi heittäytyä mukaan draamaan. Tavoitteena on vahvistaa lapsen osallisuutta ja toimijuutta sekä lisätä lapsiryhmän yhteisöllisyyttä.

Aikuisten tehtävänä on innostaa lapsia hulluttelemaan, ylläpitää yhteisöllistä ja kannustavaa ilmapiiriä sekä toimia juontajana. Kaikkien ei välttämättä tarvitse esiintyä, mutta sivusta seuraajia kannustetaan tsemppaamaan esiintyjiä. Tuokiota varten tarvitaan riittävästi erilaista pukeutumisrekvisiittaa, sermi tai erillinen huone pukeutumiseen, peili, istumapaikat yleisölle, muistiinpano välineet, kamera sekä taustamusiikin lähde. Yleisölle voidaan askarrella ryhmässä etukäteen kannustavia emojeeja ja bannereita. Odottaessaan yleisö voi esim. esittää tai arvailla aikuisen esittämää pantomiimia, jotta aika ei tule pitkäksi.

Tuokio on hyvä toteuttaa pienryhmässä kahden aikuisen vetämänä. Esiintyjillä on mahdollisuus esiintyä pareittain tai kolmissin. He valitsevat itselleen rekvisiitan ja nimeävät hahmonsa, he voivat myös keksiä iskulauseensa ja miettiä voimaposeerausasetonsa tai mahdollisen voimatanssin. Esiintyjät voivat poseerata vuorotellen tai ryhmässä. Juontaja voi etukäteen haastatella ja kirjoittaa ylös tietoja hahmoista ennen esiintymistä. Yleisö voi yhdessä keksiä tsemppaus huudahduksen kaikille esiintyjille. Juontaja kuvaa poseeraukset ja esitykset. Esiintyjät kumartavat esityksen lopuksi. Lopuksi voidaan yhdessä keskustella, miltä tuntui, mikä oli hauskaa jne.

Ideoita sosiaalipedagogisiin ohjattuihin hetkiin: SATUTANSSITUOKIO

Ryhmäkoko: pienryhmä Kesto: n. 30 min.
Tarvittavat materiaalit: paikkamerkit, muistiinpanovälineet, musiikin toistolaitteet, (taskulamput)
Tila: Liikuntasali
Aikuisten määrä: 1 -2

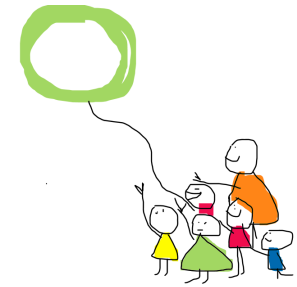
Suunnittelukerralla: Ideoikaan lasten kanssa satutanssillista toimintaa. Toiminnan teemana on matkustus. Miettikää, esim. lasten atlasta apuna käyttäen, eri paikkoja, minne voi matkustaa, miten eri paikkoihin voi matkustaa ja mitä niistä tiedämme. Jos aikuisia on suunnittelemassa useampi, voi joku samalla hakea netistä vaikka eri maiden lasten lauluja ja näyttää tabletilla kuvia perinnepuvuista.

Keskustelkaa ja kokeilkaa liikkeitä, miten voitte tanssin keinoin kuvata esim. tapaa matkustaa ja eri kulttuurien tapoja, kuten soittimia, tanssityylejä. Miettikää vielä, mitä matkalle pakataan. Tee näistä lasten kanssa suunnitelluista ideoista muistiinpanot ja valitse musiikkikappaleet tansseihin kuten Shakiran Waka Waka (This time for Africa).

Toteutuskerralla: Toteuttakaa satutanssi liikuntasalissa. Sopikaa säännöt, esim. matkaajilla voi olla tunnusväriset paikkamerkit piirissä ja ulompana toiset saman väriset paikkamerkit ja tanssikaa näiden kahden paikkamerkkien välillä säteiden tapaa. Lämmitelkää pakkaamalla lasten ideoimia tarvikkeita kuvitteellisiin matkalaukkuihin (piirin keskelle), hakekaa tavaroita kauemman paikkamerkin luota kurotellen kuvitteellisiin ylä- ja alakaappeihin. Kun laukut on pakattu, matka voi alkaa. Matkalle on hyvä valita yksi musiikkikappale ja perillä olevaan tanssiin toinen. Niiden jälkeen matka voi taas jatkua toiseen maahan. Matkalla voi esimerkiksi tanssia paikallisia tansseja, uida delfiinien kanssa, kiivetä vuorelle ja loikoilla aurinkotuolissa ja venytellä matkasta rasittuneita raajoja.

Elämyksellisyyttä voi lisätä hämärä tila, erilaiset valot vaikka taskulamput.

Toivottavasti teille tulee mukavia matkoja yhdessä!

LINKKEJÄ, JOISTA LISÄTIETOA OSALLISUUDESTA:

Opetushallituksen materiaalia osallisuudesta:
Osallisuus käsitteenä ja kasvatustilofosofiana

<https://www.youtube.com/watch?v=ApLl2EwEdnw>

Kasvattajan rooli osallisuuden edistäjänä -tai estäjänä, Elina Kataja

<https://www.youtube.com/watch?v=iPoo7BMbZqQ>

Kittelä Holmström A. & Kittelä R. 2017. Lapsen osallisuutta edistämässä -varhaiskasvatuksen yksiköille, tiimeille ja työntekijöille. Opinnäytetyössä on hyviä vinkkejä lapsen osallisuuden tukemiseen kuten lapsilähtöiseen toimintaympäristön muokkaamiseen, lasten kaverisuhteiden tarkasteluun sosiogrammin avulla tai tykkäystaulun tekoon.

[https://peda.net/forssa/varhaiskasvatus/lumoudu-lapsesta/loeo:file/download/785b64c5b36b5b8c7cff80108ee249a688634d68/Lumoudu%20lapsesta Opas lapsen-osallisuutta-edistamassa.pdf](https://peda.net/forssa/varhaiskasvatus/lumoudu-lapsesta/loeo:file/download/785b64c5b36b5b8c7cff80108ee249a688634d68/Lumoudu%20lapsesta%20Opas%20lapsen-osallisuutta-edistamassa.pdf)

Kirjavinkkejä lasten kanssa luettavaksi aiheesta **YSTÄVYYS JA YHTEISÖLLISYYS:**

- Damon, E., suom. Halonen, E. & Järvenpää, L. (2004): **Erilaiset ystäväni**. Kirja kertoo erilaisuudesta ja ystävyydestä. Kaikille varhaiskasvatusikäisille.
- Franzon, P., (2007): **Muuttolintulapsi** kertoo erilaisuudesta, yksinäisyydestä ja mielikuvituksesta, sopeutumisesta uuteen ympäristöön ja uuteen maahan. Miten saada kavereita? Miten ikävän kanssa selvitään? Miten suru muuttuu iloksi uudesta? 3-vuotiaista eteenpäin.
- Huovi, H. (2011): **Jättityttö ja Pirhonen**. Kirjassa käsitellään erilaisuutta ja yksinäisyyttä. Tarina herättää ajatuksia ystävällisyydestä ja ystävyydestä. 2-vuotiaista eteenpäin.
- Juusola M., (2014): **Ystävyyden pelisäännöt**. Kirja kuuluu Metsäkylän kaverukset -sarjaan, joka käsittelee sosiaalisia taitoja. 3-vuotiaista eteenpäin.
- Järveläinen, S. (2010): **Ystävyys kuin perhosen kutitus**. Valloittava kuvitus ja tarina erikoisten otusten ystäväystymisestä sekä itsensä ja toisten hyväksymisestä. Lopussa ystävyyden resepti. 2-4-vuotiaille.
- Kallio, M. & Ruuhilahti, S. (2014): **Onnikujan kaverukset** kirjasarja alle kouluikäisille. Sarja auttaa aikuisia keskustelemaan lasten kanssa elämän suurista kysymyksistä kuten ystävyys ja erillaisuus.
- Kelly, J., suom. Leskinen, T. (2017): **Pääsenkö minäkin mukaan?** Kirja kertoo ryhmään kuulumisesta ja mukaan pääsemisestä. 3-vuotiaista eteenpäin.
- Kirkkopelto, K. (2016–2020): **Piki** -kirjasarja tarinat kertovat kiusaamisesta, itsetunnon vahvistamisesta ja ystävyydestä. Kaikille varhaiskasvatusikäisille.
- Kirkkopelto, K. (2013–2022): **Molli** -kirjasarja tarinat kertovat ystävyydestä ja erilaisuuden kohtaamisesta. Kaikille varhaiskasvatusikäisille.
- Kontio, T. (2015): **Koira nimeltä kissa** on kaunis tarina yksinäisyydestä, ystävyydestä, erilaisuuden kokemisesta ja ilosta. 3-vuotiaista eteenpäin.
- Kuusela, A-M. (2017-2021): **Ympyräiset** -kirjasarja lisää lasten itsetuntoa, ymmärrystä erilaisuudesta ja ystävyydestä. Tarinan lomassa on lapsille aiheeseen liittyviä kysymyksiä. Kaikille varhaiskasvatusikäisille.
- Lestelä, J. (2019): **Tuikun tärkeä tehtävä**. Tuiku pahoitti mielensä, kun oli äksyillyt ystävälleen. Kirjassa äiti ohjaa Tiukua korjaamaan tilanteen. 3-vuotiaista eteenpäin.
- McDonald, A., suom. Pikkupeura, A. (2018): **Jukka Hukka** -kirjasarja auttaa toisten kaveritaitojen oppimiseen. Kirjojen lopussa on ohjeita ja tehtäviä kasvattajalle ja lapsille aiheesta. 2-vuotiaista eteenpäin.
- Scheffler, A., suom. Rintamäki, R. (2016): **Pete ja Pulmu** -kirjasarja sosiaalisista taidoista pienille lapsille.

Kirjavinkkejä lasten kanssa luettavaksi aiheesta TOIMIJUUS JA OSALLISUUS :

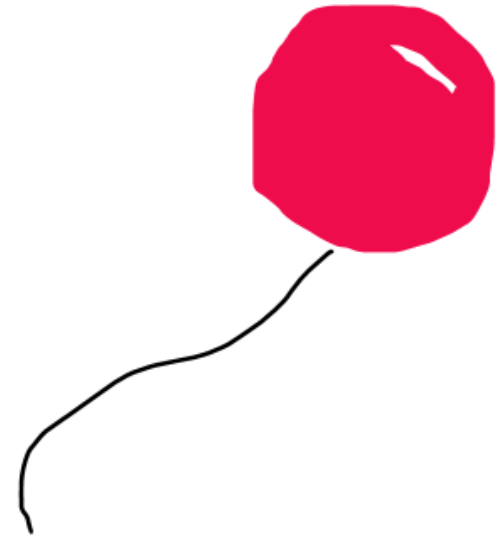
- Fitzpatrick, M-L. (2010): **Pieni kulkija** Kirjassa on ihastuttava tarina ja kauniit kuvat. Pieni lapsi kulkee ajatuksissaan kohti aikuisuutta, pohtien mitä kaikkea siihen voi kuulua ja mihin voi matkalla törmätä. 2- vuotiaista eteenpäin.
- Kanto, A. (2013): **Veera Virtanen ja esikoulu**. Lämmin ja hienosti lasten maailmaa kuvaava kirja esikoulun aloittavasta Veerasta, jonka itsetunto on koetuksella ensimmäisenä eskaripäivänä. Kaikki kuitenkin menee parhain päin. 4- vuotiaista eteenpäin.
- Spilsbury, L., suom. Leskinen, T. (2013): **On hienoa olla minä!** Kirja itsetunnosta ja oman itsen ja toisten hyväksymisestä. Paljon vinkkejä, miten toimia erilaisissa tilanteissa kiusaamisesta ja jännityksestä riitoihin. Lopussa itsetuntotesti. Viskari-eskareille.
- Lehtonen, U. (2014): **Metsän outo vieras** on runomuotoinen tarina erilaisuudesta ja uuden kohtaamisesta. 3- vuotiaista eteenpäin.
- Mc Millan, S., suom. Ahola, A. (2013): Laila & Harri. Hyvien tapojen kirja. Hauska kirja hyvistä käytöstavoista monen ikäisille. Koira oppii Laila-tädin seurassa, miten toimitaan yhteiskunnassa siivosti. 2- vuotiaista eteenpäin.
- Parvela, T. (2011): **Hilma ja pingviini**. Hauska tarina tytöstä ja pingviinistä harjoittelemassa käyttäytymistä lähikaupassa ja ruokapöydässä. 3-vuotiaista eteenpäin.

KIITOKSET NOKIAN KAUPUNGIN VARHAISKASVATAJILLE ANTOISISTA
KESKUSTELUHETKISTÄ JA IDEOISTA HARJOITTELUJENI JA SIJAISUUKSIENI AIKANA,
JOISTA SAIN VINKKEJÄ TÄHÄN VIHKOSEEN.

TOIVON, ETTÄ TÄSTÄ VIHKOSESTA ON HYÖTYÄ MYÖS TEILLE.

JATKETAAN DIALOGIA

T. Mari

LÄHTEET

Hämäläinen, J. 2020. Sosiaalipedagoginen toimintatapa ja vapaa sivistystyö. Teoksessa: Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2020, vol. 21. Suomen sosiaalipedagoginen seura Ry, Kuopio. (s. 149-151) <https://journal.fi/sosiaalipedagogiikka/article/view/101290/58866>

Hämäläinen, J. & Kurki, L. 1997. Sosiaalipedagogiikka. WSOY, Porvoo.

Kasvattajan rooli osallisuuden edistäjänä -tai estäjänä, Elina Kataja. Opetushallitus. <https://www.youtube.com/watch?v=iPoo7BMbZqQ>

Kiilakoski, T. & Tervahartiala, M. 2015. Taiteen osallisuus, osallisuuden taide – Tulkintoja taidelähtöisten menetelmien käytöstä koulussa. Teoksessa Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2015, vol. 16.

Kekkonen, M., Lehti, K. & Tirkkonen, J. (2019). Dialogisuus varhaiskasvatuksessa. Dialogi akatemia.

<https://dialogiakatemia.fi/2019/11/18/dialogisuus-varhaiskasvatuksessa/>

Kielinuppu. Miltä tuntuu nallesta? -laulu: <https://www.youtube.com/watch?v=JFDAoFN2ndY>

Kittelä- Holmström A. & Kittelä R. 2017. Lapsen osallisuutta edistämässä -varhaiskasvatuksen yksiköille, tiimeille ja työntekijöille. Opinnäytetyö.

https://peda.net/forssa/varhaiskasvatus/lumoudu-lapsesta/loeo:file/download/785b64c5b36b5b8c7cff80108ee249a688634d68/Lumoudu%20lapsesta_Opas_lapsen-osallisuutta-edistamassa.pdf

Koivula, M. 2013. Yhteisöllisyyden rakentuminen päiväkodin arjessa. Teoksessa: Marjanen, P., Marttila, M., Varsa, M. (toim.) 2013. Pienten piirissä – Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. PS-kustannus, Jvaskylä.

Koivula, M. 2010. Lasten yhteisöllisyys ja yhteisöllinen oppiminen päiväkodissa. Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/23627/9789513938925.pdf>

Korkiamäki, R., Kallio, K. P. & Häkli, J. 2016. Tunnustaminen näkökulmana ja käytäntönä lapsi- ja nuorisotyössä. Tampereen yliopiston julkaisu.

https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100728/tunnustaminen_n%C3%A4k%C3%B6kulmana_ja_kaytantona.pdf?sequence=1

Kurki, L. (2002). Persoona ja yhteisö – Personalistinen sosiaalipedagogiikka. SoPhi. Jyväskylän yliopisto.

Kuuluvainen, H. Vanhempien osallisuuden lisääminen pedagogisen dokumentoinnin avulla: Heljä Kuuluvainen. <https://www.youtube.com/watch?v=B7MLUIUv33Q>

Kuvakirjat lasten kehotunnekasvatukseen. Väestöliitto. <https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/11/5d32b664-kirjat-sisallot-hs.pdf>

MIELI, Suomen mielenterveys ry. Tunnekorttien ideapankki: <https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/materiaalit/tunnekortit-varhaiskasvatukseen/>

MIELI, Suomen mielenterveys ry. Tunnekortit varhaiskasvatukseen: <https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/materiaalit/kaveritaitokortit-varhaiskasvatukseen/>

Mönkkönen, K., Nurro, M., Väisänen, R. 1999. Sosiaalipedagogiikan käytännön sovelluksia. Kuopion yliopisto. Koulutus ja kehittämiskeskus.

Niikko, A. & Korhonen, R. 2021. Varhaiskasvatuksen opetus- ja kasvatushenkilöstö eettisessä ammatissa. Teoksessa: Fonsén, E., Koivula, M., Korhonen, R., Ukkonen –Mikkola, T. (Toim) 2021. Varhaiskasvattajan asiantuntijat - Yhteistyössä eteenpäin. Suomen varhaiskasvatus yhdistys.

Nivala, E., & Rönkkö, S., 2021. Varhaiskasvatuksen sosionomin asiantuntijuus ja sosiaalipedagoginen osaaminen. Teoksessa: Fonsén, E., Koivula, M., Korhonen, R., Ukkonen –Mikkola, T. (Toim) 2021. Varhaiskasvattajan asiantuntijat - Yhteistyössä eteenpäin. Suomen varhaiskasvatus yhdistys.

Nivala, E. & Rynänen, S. 2019. Sosiaalipedagogiikka – Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. Gaudeamus.

Nokian kaupungin varhaiskasvattajat. Ideoita ja keskusteluja harjoittelujeni ja sijaisuuksieni aikana 2021-2022.

Nyrönen, H. & Ukkonen-Mikkola, T. 2021. Tiimisisopimuksella tukea varhaiskasvatuksen moniammatilliseen työhön. Teoksessa: Fonsén, E., Koivula, M., Korhonen, R., Ukkonen –Mikkola, T. (toim) 2021. Varhaiskasvattajan asiantuntijat - Yhteistyössä eteenpäin. Suomen varhaiskasvatus yhdistys.

Osallisuus käsitteenä ja kasvatustilafilosofiana, Elina Kataja. Opetushallitus. <https://www.youtube.com/watch?v=ApLl2EwEdnw>

Palovaara, M. (2007). Yhteisöllisyys kunniaan - Lasten ja nuorten sosiaalisen kehityksen turvaaminen koulussa ja päiväkodissa. Teoksessa: Niikko, A., Pellikka, I., Savolainen E. (toim.,) Oppimista, opetusta ja monitieteisyyttä: kirjoituksia Kuninkaan kartanonmäeltä. Joensuun yliopisto, Savonlinnan opettajankoulutuslaitos. <http://sokl.uef.fi/verkkojulkaisut/monitiet/pdf/palovaara.pdf>

Parrila, S. & Fonsén, E. 2016. Pedagogisen johtamisen prosessi. Teoksessa: Parrila, S. & Fonsén, E. (toim.), 2016. Varhaiskasvatuksen pedagoginen johtajuus - Käsikirja käytännön työhön. PS-kustannus Jyväskylä.

Petrell, P., Kosonen, S., Kedonperä, S., Pilke-päiväkotien kehittämistyöstä, Pinja Petrell, Suvi Kosonen, Suvi Kedonperä. <https://www.youtube.com/watch?v=JgghXhcuNSA>

Positive Learning. Sinnikkyyshoppa. <https://www.youtube.com/watch?v=zliBce6LM4U>

Positive Learning. Ystävyyshoppa! <https://www.youtube.com/watch?v=MHLv5jHTJY4>

Ropponen, E. 2015. Varhaiskasvattajien kokemuksia reflektiivisestä työotteesta varhaiskasvatuksen kasvatuskumppanuudessa. Opinnäytetyö YAMK. Laurea ammattikorkeakoulu, Hyvinkää. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/95566/Ropponen_Eija.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tast, E. (2007). Juuret ja siivet – sosiaalipedagoginen orientaatio varhaiskasvatuksessa. Teoksessa: Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2007, vol. 8. Suomen sosiaalipedagoginen seura Ry, Kuopio. (s.17-39)

Toivanen, T. 2009. Draamakasvatuksen mahdollisuudet varhaiskasvatuksessa. Teoksessa: Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A-L. (toim.) 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa – Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Yliopistopaino Oy, Helsinki. (30 – 35) <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80314/3ade1cb7-b61e-4c73-b0a8-b0305b3f927b.pdf?sequence=1>

Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuva. <https://www.talentia.fi/talentia/talentian-tavoitteet/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/varhaiskasvatuksen-sosionomin-tehtavakuva/>

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540>

Viinikka & Viljanen 2017, 6-14, 31-33;

Viitottu rakkaus –sivut. <https://viitotturakkaus.fi/>

Yle Areena. Nalle, ystävä-ässä: <https://areena.yle.fi/1-50775542>